

СТАНОВИЩЕ

От доц. д. н. к. Венета Петрова Янкова

За дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в научна специалност: Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия (Персийско литературознание)

Автор: **Сирма Веселинова Костадинова**

Тема: **„Митологични образи в „Шах-наме“ на Абулгасем Фердоуси“**

Научен ръководител: доц. д-р Иво Кирилов Панов

*

Концептът мит е един от най-трудните изследователски обекти в хуманитаристиката от нейното формяне като комплексно познание за човека. Поради сложната му природа и отнасянето на генезиса му в архаични времена все още липсва достатъчна и необходима информация за динамиката и посоките на взаимовлияние и между разностадиални, но потенциално взаимодействащи си проявления на словесността като мит, фолклор и литература. Въпреки многобройните трудове по проблематиката, все още не е съвсем ясно как по-точно е осъществен преходът от мит към фолклор, в частност – към епос. Именно това прави особено актуален дисертационният труд на Сирма Костадинова, който успешно се вписва във водещи изследователски парадигми на съвременното литературознание.

Проучването съдържа 191 страници, 3 приложения и посочени 139 източници (извори и библиография на български, руски, английски, френски и персийски език), а основните му идеи са апробирани в 5 публикации по темата, една от които под печат.

Дисертационният труд е посветен на митологическия дял от световно известния епос „Шах-наме“ на персийския класик Абулгасем Фердоуси (ок. 940-1020 г.) като анализира образите на световни владетели и на необикновени същества в него, чиито прототипи могат да се открият в митологията на древен Иран. Неговата цел е да се разкрият характерът и спецификата на тези образи като вниманието се фокусира върху „начините, по които епосът моделира времевите и пространствените измерения и качествата на персонажите“ и взаимодействията между категории като митично и реално, свещено и земно.

Още в началото авторката мотивира избора на сложен изследователски обект, който изисква прилагането на интердисциплинарни (извороведски, литературоведски, лингвистични и др.) подходи при неговото проучване. Ясно и точно са формулирани

основните цели и задачи на дисертацията, успешно са приложени съпоставителният интертекстуален анализ с дескриптивни елементи на извори (доислямски, ислямски, средноперсийски, ведически) и методът на анализ и синтез. Като цяло структурата на изложението е кохерентна и балансирана между неговите теоретични, емпирични и аналитични компоненти.

Трудът показва богата библиографска осведоменост, отлично познаване на теоретичната парадигма, отнасяща се към проблемния кръг на дисертацията, както и – способност за задълбочен и комплексен анализ на материала. Изследваният обект е представен многоаспектно като при това се отчита неговата специфика, обусловена от въздействието на исторически, културни, социални и политически процеси. Така съвсем логично се обосновава тезата за връзката между мита за Сътворението и символните пластове в епоса, както и за процесите на трансформация на някои персонажи (Ахриман, демони) и за обогатяване на мита с някои популярни/фолклорни елементи.

Дисертационният труд на Сирма Костадинова съдържа редица приносни положения: 1. С несъмнен иновативен характер е самият избор на изследователски проблем, чиято успешна разработка установява взаимодействието между "Шах-наме" и авестийската и средноперсийската религиозна традиция и представя ключови понятия и митологеми, спомогнали за изграждането на митологичните образи на световните владетели. 2. За пръв път у нас са привлечени фрагменти от митологическия дял на "Шах-наме", поднесени в авторов превод от персийския оригинал на български език. 3. Трудът въвежда непопулярни за българската наука актуални тези, хипотези и възгледи на съвременни ирански учени. При това задълбоченият анализ на основния материал е осмислен в перспективата на бъдещи изследвания по проблематиката (с. 47, 165 и др.).

Трябва да отбележа, че представеният от Сирма Костадинова автореферат, е напълно коректен и изцяло съответства на съдържанието на дисертационния труд.

Бих искала да отправя и някои по-конкретни препоръки към дисертационната работа:

1. Според мен, необходимо е прецизиране в употребата на многозначното понятие „митология“ (с. 122) като: а. съвкупност от митове, които принадлежат на една културно-историческа традиция; б. специфична форма на възприемане на света, при което се отъждествява „мит“ и „митология“; в. научна дисциплина, която се занимава с изучаването на митовете и на митологическите системи.

2. От известно уточнение съобразно конкретния културен и исторически контекст се нуждае и понятието „национална традиция“, вероятно инспирирано от трудовете на Кристенсен, както и негови сродни като „национална история“, „национално самосъзнание на поета“ (с. 40, 44).

3. Необходимо е и отстраняване на някои незабелязани технически пропуски като например името на френския лингвист Антоан Мейе/ A. Meillet (бел. 93) и заглавието на книгата „Zoroaster's Time and homeland” (бел. 94).

Бих искала да подчертая, че извънредно интересният и непопулярен епически материал и неговият задълбочен анализ правят работата на Сирма Костадинова особено познавателна и полезна не само за тесни специалисти, но и за по-широка читателска аудитория. Ето защо препоръчвам след някои незначителни корекции тя да бъде публикувана като самостоятелно издание.

В заключение: Предложеният за защита дисертационен труд **„Митологични образи в „Шах-наме“ на Абулгасем Фердоуси”** на Сирма Костадинова е цялостно и завършено научно изследване с приносен характер в днешното хуманитарно познание, което представя качествата на автора си като задълбочен и перспективен учен.

Ето защо, призовавам уважаемото научно жури да присъди на Сирма Веселинова Костадинова образователната и научна степен „доктор”.

Изготвила становището:

доц. д.н.к. Венета Янкова

23. 04. 2018 г.